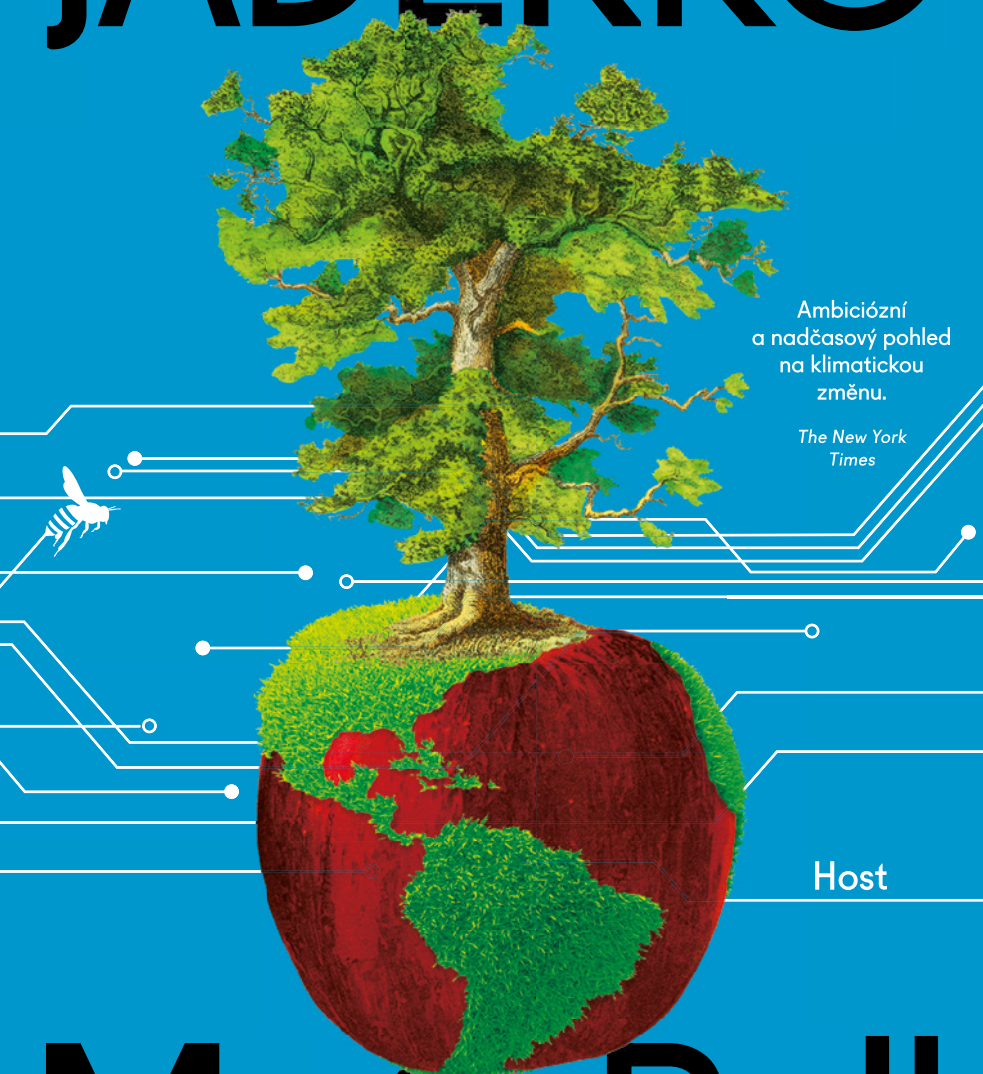

JADÉRKO

Ambiciózní
a nadčasový pohled
na klimatickou
změnu.

*The New York
Times*

Host

Matt Bell

Appleseed

Copyright © 2021 by Matthew Bell

All rights reserved

Cover design by Ploy Siripant

Cover images by ivan-96, bauhaus1000 /
Getty Images and by arbalet, Artistdesign29
and Studio Photo MH / Shutterstock.com

Translation © Robert Tschorn, 2023

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2023 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1655-1 (PDF)

ISBN 978-80-275-1656-8 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1657-5 (MobiPocket)

Chapman Země nezdolná

Chapman se probudí do chladu, tmy a tající předjitřní břečky, slyší štrachání svého bratra Nathaniela, který už vstal a věnuje se prskajícím zbytkům včerejšího táboráku, nadává a klepe se zachumlaný do své jediné deky; jeho opečovávaní navzdory uhlíky pod popelem nežhnou, nasbírané dříví je mokré, na snídani ani pomyšlení. Chapman se vymotá z přikrývky a také vstane, zahuhlá na bratra dobré ráno a zadupe paznehty o zmrzlou zem, aby rozproudil krev zlenivělou spánkem. S prvním světlem rozbřesku se tiše odkrade z tábořiště a vyleze na poslední hřeben posledního pensylvánského průsmyku, odkud sleduje, jak noční déšť zeslabuje v ranní mlhu, obdivuje jemnou nahodilou melodii čisté vody crčící z větve na větev. Za chvíli ho dojde i jeho svědomitý bratr, vleče oba vaky a náradí ke skalnímu výchozu, kde Chapman čeká, stíní si drápatou rukou zlaté oči a přehlíží hvozd, přes který dnes půjdou, ve stínech stromů ještě leží starý sníh, bahnitě ledovcové kotle a nepravidelná jezírka dosud pokrývá jiskřivý led, celou tu vyčkávací krásu zezadu prozařuje rudý závoj východu, širý, dosud ne zcela prozkoumaný svět žhne úsvitem nového dne.

„Tady, bratře,“ začne Nathaniel, položí mozolnatou ruku na nahé hnědé rameno vyššího Chapmana a druhou mávne směrem k Teritoriu pod horami, „tady přijdeme k majetku.“ Ukazuje na první orientační body, které dnes mají minout, vytyčuje cestu z průsmyku úzkým pásem obdělávané půdy, branou do Teritoria Ohio, a dál do neobydlených a nezmapovaných lesnatých bažin vnitrozemí, za říční nivy a chráněné

rokle, kde sázeli školky loni, až k dalším neosídleným akrům, kde chtějí sázet letošní školky.

Nathaniel blaženě rozvádí své plány, Chapman odpovídá nacvičeným úsměvem, zpoza plných rtů mu vykukují ostré zuby. „Podívej, bratře,“ skočí mu do řeči a ukáže na skromné táborové ohně, jejichž světlo sotva proniká ranní mlhou, poblikávající plameny a kouř stoupající nad vzdálenými chráněnými údolíčky. „Letos je nás mnohem víc.“

Rok za rokem se ohně stěhují dál do kraje, každý z nich je vzdáleným znamením přítomnosti cizinců, kteří přišli rozšířit stopu člověka, přivést krajinu k jejímu pravému účelu, jak Chapmanovi vysvětluje Nathaniel: osadníci loví a líčí pasti a sbírají jedlé divoké plody, kácejí stromy a dobývají kameny, aby udělaly místo provizorním farmám a jednou městečkům, jiní ze stromů stácejí sirup a zavěšují cukrovarnické kotle nad žhavé uhlíky, někdy si krátí čas amatérským fídláním a vábivý hlas jejich nástrojů se nese i tou nejopuštěnější bezhvězdnou a bezměsíční nocí.

Bratři společně zvažují stále uvěřitelnější potenciál Teritoria, kde válka vyčistila divočinu a smlouva vyhnala divochy. Jako vždy na začátku jejich každoroční pouti Nathaniel Chapmanovi vypráví, jak pracovití muži zabraný kraj zkrotí, bezpočet rukou položí základ nové civilizace, každým rokem bude země připravená na příchod více lidí, až jednoho dne neobdělaná půda ustoupí tomu, co podle něj budou nejnávstavnější města s těmi nejvyššími domy a nejširšími bulváry, obydlená nekonečným procesím houževnatých osadníků, kteří až za obzor natáhnou lány zlaté pšenice skloněné ve větru a budou sklízet úrodné sady vysázené dvojicí prozíravých bratří.

Chapman s Nathanielem a ti další, nahloučení u vzdálených táboráků, jsou jenom první příchozí, říká. „I kdyby naše snahy přišly vniveč,“ uzavírá, „jistě tu nejsme poslední.“

Nathaniel totéž opakuje už deset let, tytéž věty v tomtéž horském průsmyku na začátku každé výpravy. „Je čas jít,“ prohlásí Chapman, protože mu najednou došla trpělivost. Přes jedno rameno přehodí smotanou příkrývku a náradí, přes druhé koženou mošnu s jaderky. Ranní vzduch je chladný a vlhký, ale kůra jeho kůže hřeje tak, že ani v zimě nenosí košili nebo kabát, jen kalhoty ustřižené nad nelidskými koleny. Vytřeše ze slabin zbytky nočního mrazu, tiše zaržá, narovná záda a drápy pohladí hladký povrch stočených rohů, napřed toho ulomeného, potom zdravého — pro štěstí. Nathaniel se zasměje a napodobí bratrovo pověřivé gesto: otre si vlastní bezrohé skráně, na nichž se teprve nedávno mezi hnědé vlasy vplížilo pár šedin.

„Sejdeme se u řeky,“ škádlí Nathaniel bratra a úkrokem sestoupí na úzkou pěšinu, která se vine dolů z průsmyku, „jestli mě doženeš.“ Vyrazí vpřed, aby si vybudoval náskok, ale výhoda mu nevydrží dlouho. Za chvíli se Chapman prožene kolem něj, řítí se přímo po srázu, kopyta mu nejistě kloužou po suti, jak nabírá rychlost, radost z běhu mu naplňuje celé tělo, srst se mu ježí, srdce buší radostnou námahou. Zrychluje s každým krokem, až se z něj vydere štekavý pokřik, zvuk natolik cizí tomuto Teritoriu i všem ostatním, že vyplaší všechny ptáky z hnízd a jejich černé siluety zaplní šedivé nebe. Křik ptáků se připojí k výskání fauna, který se konečně vrátil do divočiny.

Na tuto cestu z Pensylvánie se Chapman vypravuje už mnoho let, ale vzrušení z příchodu do Teritoria ho přesto pokračně naplní nejvyšším úžasem. Dnešního rána utíká bez ohledu na bezpečí, žene ho radost, chlupaté nohy natahuje do skoku, paznehty hledá oporu na ostrých výčnělcích vratkých

balvanů, starých kořenech vystrčených nad černou hlínu a rozbředlý sníh, na jiných překážkách málem zakopne a skutálí se dolů. Když seběhne na rovnější terén, ještě zrychlí, těch pár věcí, co má, mu rytmicky otlouká svalnatý trup a všude okolo houstne les. Tady na hranici představuje každý stín divočiny překážku pokroku, protože slunce má pod stromy jen málo síly. Chapman hledá cestu vpřed, drží se pěšiny vyšlapané domorodci nebo trapery nebo procesími jelenů, je sotva zřetelná, ale vede ho dál, překračuje vyschlá ramena sezonních potoků posetá krajkami pstružích koster, neznámou bystřinu oživenou tajícím sněhem. Narazí na houští přístupné jedině tak, že je krok za krokem proseká tomahavkem. Přeskakuje popadané duby a javory, přeskakuje lišejníkem porostlé kmeny, v nichž se mohou schovávat hadi, jediní tvorové, které nedovede vystát. Svým pohybem plaší veverky a čipmanky, kteří si hrají v zetlelém listí, lesní myši hladově přeskakující tající sněh. V jednu chvíli se před ním vyrojí lišky, půltucet mládat peláší polehanou travou na louce druhdy nachové kypřejem a žluté zlatobýlem; ve vlhkém podrostu uvidí mezi stopami bahenních chřestýšů a výřimi vývržky hopkat za potravou první letošní ropuchy.

Všude hojnost, všude shánka a radost a lov a žal: v téhle nezkrocené nádheře je každý akr pralesa říší jako sám svět.

Kamkoli se odtud Chapman vydá, tam na něj čeká nepojmenovaný potok nebo neprozkoumaný palouk, dosud nepopsaný horský hřeben, který ještě nikomu neukázal cestu. Nebo si to dřív myslel, protože se do této krajiny zbavené svých dřívějších obyvatel dostal pozdě. Dnes za nedotčeným lesem stejně často najde čerstvě zúrodněnou půdu, vypálené ostružiní, ledovcové balvany naskládané do provizorních zídek, tolik stromů pokácených na hrubé fošny a z nich stlučené chatrné domky, které drží pohromadě malta a tér a naděje.

Z nových staveb je Chapman nesvůj, ze starého osídlení ještě víc. Od nejranějšího dětství dovede neztratit zarostlou pěšinu vyšlapanou v lese, ale na cestě, kterou vyčistili muži s krumpáči, lopatami a mulami, nemůže vydržet. Po okraji farmy projde, ale má-li přejít přes oplocené políčko, osype se a pálí ho klouby.

Teprve když Nathaniel přišel s nápadem, že budou v pohraničí sázet sady, začal se Chapman přizpůsobovat. Školky jabloní vsazených mezi divočejší příbuzné jeho tělo smířily s myšlenkou domestikace, Nathanielovy prostokořenné stromky mu byly dost divoké, aby mezi nimi dokázal procházet, pokud ovšem vyrostly ze semínka a nebyly roubované.

V poledne už je u řeky, kterou hledal, slunce svítí na čistý bystrý proud, tání a jarní deště zvedly hladinu. Přidřepne na kopyta a pátrá v jiskřivé vodě po pstruzích, kteří sem připlavali proti proudu za hmyzem, nemůže se dočkat jejich radostného skákání a cákání, z kožichu si vybere klíště, drápy na prstech ho chytne za hlavičku, ne tak silně, aby je zabil, ale rozhodně dost, aby se pustilo. I když je polodivoký, mezi lesní tvory sám sebe nepočítá, ovšem co postihuje je, může postihnout i jeho. Tuhle bolestnou pravdu pochopil během prvního deštivého léta v Teritoriu, kdy chytil hnilobu kopyta a Nathaniel mu ji léčil, jak by léčil kozu: důkladně strouhal a potom nanášel smrduté bylinné masti.

Zatímco na Nathaniela čeká, zhoupne mošnu okolo nahého trupu a nechá ji viset nad kostnatými koleny. Odklopí chlopeň, i když ví, že by neměl — jádérka snadno vyschnou i v mokré dužině a rozdrčených slupkách —, vrazí dovnitř obličej a zhluboka vdechne kvas. Kolem jsou tisíce čerstvějších pachů, všechny vůně i jedy Teritoria, přísliby i provokace, ale Chapman má nejraději tu, kterou nosí křížem přes prsa, kterou ukrývá v mošně: ne svůdné aroma dozrálých jablek,

ne vůni nakousnutého plodu, která se v ústech mění v chuť, ale tuhle nahnile čpící naději, omamný příslib *toho, co přijde*.

Strom, Strom, Strom. Chuť a čich jsou skoro jeden smysl, i ve vzpomínce, i ve snu; Chapman si s tváří zabořenou do kožené mošny představuje vůni-chuť jablka ze Stromu, který je podle něj možné zasadit, vychovat, sklidit z něj jedno zářivé jablko. Jedno jablko stačí, aby mu změnilo život.

Nathaniel ať si přijde k majetku, když to dokáže. Chapman chce jen jedno jediné jablko.

Faun kýchne, frkne a otřese se. Vytáhne hlavu z vaku, obrátí pozornost zpátky ke světu jevů okolo něj, světlo už je jiné, stíny se za tu chvíli trochu posunuly, a během hodiny postoupí ještě víc, než po úzkém břehu s funěním dorazí Nathaniel.

„Bratře,“ začne Nathaniel, shodí břemeno z ramen a odhalí propocenou košili. Zaklekne na jedno koleno, lapá po dechu. „Tentokrát jsi na mě počkal.“

„Ano, bratře,“ oduší spokojeně Chapman, oba se už zubí, oba jsou rádi zpátky v Teritoriu, rádi, že tu jsou spolu. Nathaniel má nejpevnější krok v Teritoriu, rázný a jistý; přesně zná své místo, je oráč, rozsévač, muž pověřený vnést řád do chaosu divočiny — ale bez Chapmana by brzy zabloudil. Spolehlivé mapy Teritoria nejsou a bratři nemají kompas, spoléhají na Chapmanovu divočejší část, aby jim našel cestu. Jakmile odejdou od řeky, klekne si a přiblíží nos k mokré hlíně.

„Co je?“ zeptá se ho Nathaniel, ale Chapman na něj sykne.

„Tíše.“ Natáhne se na voňavou zem. Rozšířeným chřípím se zhluboka nadechne, do větření se mu pletou vlastní pachy: pot a špína, tabák, jablečná dužina, vítr uvězněný v kožichu z kůry a chlupů. Odmyslí si sebe sama a zkusí to znovu. Stezka je plná zrakových, sluchových a pachových stop: zdupané bláto a polámané větvičky, odkopnutá borová jehlice a naho-

dilé pomníčky chlupatých výkalů a sovích vývržků, zvuk zobáků klovajících do semen, pach odpadu v rozkladu, který si odnášejí mravenci nebo brouci. Stezka jako putování v čase: umět přečíst znamená znamená vědět, jak to tu vypadalo před hodinami a dny. V hlíně je zapsáno všechno: kdy naposledy pršelo, kdy naposledy sněžilo, kdy tu stála voda a kdy ležely závěje, kdy nebem projel blesk, nebezpečná jiskra vykřísnutá nad troudem.

„Tudy,“ prohlásí Chapman a vede Nathaniela úzkými cestičkami v trávě vyšlapanými jeleny a losy, potom po trasách vlků a kojotů a rysů, které se bratři občas domnívají zbystrit na pozadí tmy položené mezi stromy. Po několika hodinách pochodu rozbijí první tábor s dobrým pocitem u srdce, že první přesun Teritoriem proběhl hladce; dnes i vždycky příště budou nocovat pod širým nebem, před povětrím neochráněni ani celtou. Vždy putují nalehko a pak vymýšlejí, jak si ještě odlehčit. Vaky semínek odložit nemohou, ale v divokém Teritoriu odhodí mnohé, co v Pensylvánii považovali za nepostradatelné, zbytnou přítěž nechají v troskách prostého tábořiště, poblíž černého kruhu na zemi, kde rozdělali oheň, v zacuchané trávě, kde spali na dekách brzy prošoupaných na osnovu.

S každým dnem cesty na západ jarní slunce víc hřeje, ale ve stínech pod stromy se sníh ještě často drží a vlhkost jim zatěžuje plíce chrchlavým kašlem, jímž Nathaniel trpí zabalený v dece, zato odolnějšího Chapmana příliš netrápí. I když loví a sbírají byliny a kořínky, často mají stejně málo jídla jako šatů, hubnou, neustálá přítomnost druhého je štve, každý tik a zlozvyk, hádají se a hašteří, ale zažívají i smích, zažívají i chvílky krásy pod velikými stromy. Polostín na lemu světla jejich ohně. Črcení včerejšího deště v korunách borovic a dubů. Štiplavý pach mokré prsti pod nohama. Vzdálené volání kojotů,

spokojené funění medvěda, kterého jejich průchod neruší u jídla; máloco zní lépe než zvonivé zurčení tekoucí vody kdesi vpředu — mohou si doplnit měchy.

Čas i míle ubíhají. Aby jim ubíhaly lépe, zpívají si, jejich hlasy v neotesané harmonii vytahují útržky kostelních zpěvů, přisprostlých lidovek. V noci se choulí u ohně, aby si prohřáli kosti, zapálí dýmky a hovoří o školkách, které budou sázet každý rok až navěky, o zralých sadech, k nimž se na podzim vrátí. „Věřím v příslib divočiny,“ říká Nathaniel, pohled upřený do plamenů, když jako každý večer opakuje svoje vlastní krédo. „Věřím, že odlehlé oblasti tohoto světadílu, stejnou měrou zarostlé, hrozné a neprozkoumané, čekají jen na statečnost správných mužů. Věřím ve zkrocení divočiny, neboť každý nevyužitý kus půdy je zmarněná příležitost.“

Dobrá země, země nezdolná, kterou lze jedinečně vylepšit, učinit použitelnější, lépe uzpůsobenou křesťanskému osídlení. Země, která vydá své poklady pro dobro lidstva, k němuž Chapman aspoň zčásti přináleží.

Tato budoucnost ještě čeká na svou chvíli. V současnosti se musejí proplétat černým lesem, sázet školky, pomocí stromků zabírat půdu a jednou je rozprodat osadníkům, kteří jistě přijdou po nich. Každé ráno Chapman s Nathanielem svinou zarosené příkrývky, sbalí společný kotlík, Nathaniel nadává, že lesní vlhkost z oblečení nikdy nedostane, Chapman vede prochládlého bratra vpřed, jeho kopyta sledují cestičky jiných kopytnatců. Nathaniel se vypaří na lov, kdykoli se naskytne příležitost, naopak Chapman nikdy nejí maso zdejších zvířat. Z hladu ale strach nemá, ne ve štědrém Teritoriu plném zářivých hroznů lesních plodů, planého ovoce a divoké kukuřice, bledých hlíz ukrytých v úrodné hlíně.

Navzdory věčnému chladu ve stínu větroví prokmitne občas jasný sluneční paprsek mezerou, kde spadl strom pod

tíhou zimního sněhu nebo po tvrdém úderu jarního blesku. Po týdnech na cestě bratři stojí v jednom takovém sloupu světla a přátelsky se plácají po zádech, člověk a poločlověk spojení svou poutí a osudem, který si podle Nathaniela mají zasloužit.

„Já věřím, bratře,“ řeční Nathaniel, líce červené teplem slunce, „že my dva přivedeme tenhle kraj k jeho pravému účelu, že víš nejlépe, co tu může růst, která půda přijme naše semínka a dá jim vzkvétat.“

V tom má pravdu: ať je Chapman cokoli, v tomhle je jeho divokost požehnáním, jeho tělo fauna živoucím proutkem na hledání dobré hlíny. Pod jeho vedením bratři brzy dojdou do ostrého zákrutu v pomačkaném ohbí řeky, na úrodné půdě výběžku stojí vysoké stromy, některé zdravé a při síle, jiné nedávno sežehnuté bleskem, takže je bude snazší odklidit.

„Tady,“ prohlásí Chapman, „zrovna tady,“ opakuje a ukazuje na rovný říční břeh, který se stáčí kolem nich.

„Dobře, bratře,“ souhlasí Nathaniel a mne si ruce. I když se pozemek musí vyčistit, není těžké si tu představit skromný domek, domov pro muže, jeho ženu a děti, kde budou moci něco pěstovat, něco chovat, dokonce si chytit rybu k večeři, hnědé lososy ve skoku přes schůdnou peřej, s tlamou lačnou háčku.

Chapman je výjimečný. On žádný domek nepostaví, zahradu neosází, je smířený s tím, že nebude mít ženu ani děti, ne takhle, jediný svého druhu, napůl divoký tvor a napůl člověk, v širém světě sám až na svého lidského bratra. *Později*, komentuje Nathaniel vlastní vyhlídky, odkládá plány na rodinu, dokud nevydělá na jabloních. Pro tuto chvíli existuje jen dnešek, dnes vysázejí školku, aby sem jednou mohl přijít někdo jiný a práci dokončit, udělat, co je třeba, aby byl kraj osídlen, jak si přeje Nathanielův Pán: aby šel k poctivému

životu rolníka a správce, k naprosté nadvládě přislíbené všem
spravedlivým, kteří chtějí ku svému prospěchu využít každý
čtvereční palec téhle Bohem dané země.

John Země předurčená

John se bokem protáhne úzkou škvírou v utažské skále, košile drhne o hrubý povrch červeného kařonu se stěnami rozpálenými žářem pouštního slunce. Vynoří se z ní pokrytý prachem barvy rzi, prachem omletým žhoucimi větry během desítek tisíc k zalknutí horkých dnů. Za škvírou na něj čeká kamenný prostor ze všech stran obklopený vysokými stěnami, komnata otevřená jen vzhůru vstříc slunci a větru, na zemi pokrytá stovkami vybělených kostí, nečekaně bělostných femurů, vyzábých žeber a popraskaných lebek, všech kloubů a nosníků z bezpočtu polámaných koster svržených do téhle jámy. Kost v poušti může přežít věky, ale na kosti se sem John podívat nepřišel. Na stěnách červených skalních stěn dutiny jsou namalované stylizované postavy, dlouhé černé šmouhy dřevěným uhlím, někdejší barevné tuše vybledly stářím. Skoro všechny postavy jsou muži, každý jeden z nich přehnaný: muži v běhu, muži na lovu, muži při uctívání, vytáhlé ruce vztažené k nafouklému slunci, trupy přehnaně dlouhé, údy protažené, bez kloubů.

Obři ztracené země vyzývají zmizelý svět.

John stanul mezi nimi, přišel za jejich ostatky. Prstem obtahuje černé linie petroglyfů nejasného, nepřeložitelného významu. Tohle by mohl být pták. Tohle liška. Tohle snad pravěký medvěd, nebezpečnější než nedávno vyhynulý grizzly. Bez ohledu na původní záměr se nakonec každý znak stává egií, dokonce i tuš zadřená do bezvěké skály. John padne na kolena, až se kosti a kameny rozletí, a prohrábne

rukama prach. Chladivou špínou si na tvář namaže palčivě bílé pruhy, nabere do plic pach kostí a kamenů, přidá prastaré paroží; když je zvedá, vybělené kosti o sebe drkotají, sukovité klouby chřestí. Dotyk kostí na čele ho zaskočí, cítí je na kůži, začervená se studem nebo strachy nebo obojím.

Paroží odhodí, nechá je odrachotit do zapomnění na dně kaňonu. V nastalém tichu vstane, otře si dlaně o texasky a otočí se dokola, aby ještě jednou přehlédl malby i kosti; rozumem chápe, co vidí, ale citový prožitek mu jako vždy uniká. Možná je pozdě cítit, co podle něj jistě cítili ti, kteří tu konali své obřady: být součástí světa, ne proti němu, žít spolu s rostlinami a zvířaty, ne stranou od nich nebo nad nimi. Není pro něj snadné shodit ze sebe vlastní kulturu, upadající, a přece dosud všudypřítomnou civilizaci, navzdory všemu, co zmařila a promrhala, navzdory vědomí, co stála a ještě stát bude. Možná nikdy nedovede najít ve světě usebrání nebo domov, ne tak, jak by chtěl.

To možná nikdy. Ale co bude dělat dál, nemusí být pro něj. Třeba stačí snažit se, aby svět získal nazpátek sám sebe, dál z letité zkázy lidské chtivosti vysvobozovat, co půjde.

I přes zklamání v kaňonech John pokračuje ve své pouti. Nazítří ráno jede na sever do Wyomingu, přes Tetonské hory do někdejšího Yellowstonu. U jižního vjezdu do parku vezme z korby pickupu pákové kleště a přeštípne řetězy na bráně. Svou přítomností se tu dopouští přečinu, který těžko dojde potrestání — budova správy parku má už deset let zatlučené okenice, ale u cesty přesto zůstaly bezdrátové solární čtečky, aby nahrály jeho osobní údaje a nahlásily neoprávněný vstup. Představovaly by reálné nebezpečí, kdyby John už dávno ne-

zneškodnil elektronický oblázek, který měl pohřbený v pravé ruce, kousek Earthtrustu, nevyhnutelnou součást těla skoro každého Američana.

Earthtrust. Když na Kalifornii konečně udeřilo katastrofální zemětřesení, právě Earthtrust protlačil posledním skutečným Kongresem ve Washingtonu zákon o nouzovém financování, uspěchané nařízení zabavující veškerou půdu na západ od Mississippi. Následně pomocí vyvlastňování a prezidentových mimořádných pravomocí vytvořil Západní obětovanou zónu, dlouho chystaný zábor, který jen čekal na vhodný otřes. Oslabená vláda na útěku do bezpečí v Syrakusách se zřekla poloviny země a za pár dolarů na akr ji prodala Earthtrustu.

„Doufali jsme, že tento den nikdy nepřijde. Slíbili jsme, že přijde-li, budeme připraveni,“ řekla tehdy ředitelka Earthtrustu Eury Mirovová a její široký úsměv zářil ze všech televizních obrazovek v zemi. „Jsme připraveni. Přinášíme záchranu.“ Za dva týdny se na Západní pobřeží nahrnuly neoznačené vojenské konvoje a letky nákladních dronů zachránit, koho mohly — ať chtěl, nebo nechtěl —, evakuovat oběti do přesídlovacích táborů nakvap rozbitých v Mohavské poušti a potom do Ohia, kde vznikala první Dobrovolnická zemědělská jednota; Oregon a Washington se odtrhly.

V té době byl v Ohio i John, s Earthtrustem, s Eury. Znali se od dětství, ale v prvních měsících hroucení státu ho neustále vyváděla z rovnováhy. Nedokázal pochopit, jak mohla Eury postupovat tak rychle, uskutečňovat plány, o kterých dosud nemluvili, s nelítostnou vojáckou přímočarostí, které si u ní dřív nevšiml. Když léta od prvních pochybností opustil její firmu, utekl do Obětované zóny s Cal a dalšími zběhy od Earthtrustu, kteří si všichni navzájem slíbili, že se jednou postaví na odpor. John nechtěl oplácet násilím násilím

jako Cal; chtěl prostě odčinit svůj podíl na tom, co se stalo, na tom, jaký svět pomohl vybudovat.

V Yellowstonu ještě před polednem dorazí do údolí Lamarovy řeky, jede hnědnoucí krajinou hor, které už neslibují ani náznak sněhové pokrývky, jen kaskády spálených stromů na úbočích. John zaparkuje pickup na úzkém hřebeni a pěšky sejde z neudržované silničky do údolí. Před třiceti lety ho sem dovezl otec, aby synovi vštípil posvátnou úctu k největší americké rezervaci, sdílel s ním pohled na zatím dost divoká stáda turů a wapiti a tlustorohých ovcí, naději, že za úsvitu zahlédnou vlky. Desetiletý John v hloučku turistů pozoroval poslední nedotčené stádo bizonů, bizonů od Lamarovy řeky, které člověk jako jediný nikdy nezkřížil s domácím dobytkem, aby byli krotší, přístupnější kontaktu s lidmi.

Někdejší krása údolí se proměnila ve strohost nerušenou pohybem, bezútešně silnou svou vyprázdněností. John vnímá přízračné skoroticho, narušované jen větrem šelestícím v suchých rostlinách, dole zurčící řekou. Na břehu na chvíli zavře oči a naslouchá spěšnému šepotu vody na ohlazených kamelech, zhluboka vdechuje unikavé vůně suché trávy a sporých bylin blízko u vody. Než je otevře, chce si vybavit ten dávný den, který s otcem strávil na podobném místě u Lamarovy řeky, a stovky bizonů na prérii naprosto lhostejných k přibývajícím vetřelcům. Dnes se vrátil najít nějakou známku té magie, kterou vnímal tehdy, tak odlišné od toho, co prožíval v polích na tátově farmě. Kdyby uviděl, že se sem, do přírody zbavené lidí jako celá Obětovaná zóna, vrátilo něco z někdejšího majestátu divočiny... Ale když zkoumá řadu stromů na protějším břehu, nespatří bizona, kterého tolik vyhlíží — z borovic nevzrušeně vykukuje úzký klín zvědavé vlčí tváře.

Poleká se. Ví, že nemá chodit blíž (vlk je sto metrů daleko na strmém protějším břehu), ale jemu to nedá. Je tak osamělý,

tolik ho za těch několik měsíců, kdy naposledy viděl Cal nebo kohokoli z těch, s nimiž odešel na západ, zničila samota. Teď mu osamělost přibarvuje každou prázdnou krajinu, každý bývalý domov hojnějšího života. Přebrodí řeku, hlasitě cáká, vlk už couvá za linii stromů. John se vydrápe na sráz, čvachtání v botách ho zpomaluje, ale už se vytahuje nahoru, větve suchých borovic pod jeho vahou praskají. Dochází mu dech i naděje. Žádný vlk tu nejspíš ani nebyl. Přání bylo zase otcem myšlenky a tenhle svět podobné myšlenky trestá.

Jenže vtom ho zase najde, dvacet metrů daleko: šedá srst, oči z oceli, zdravé tělo, žádné známky prašiviny nebo podvýživy.

Vlk jeho pohled snáší, opětuje. Pak začne v trávě očuchávat něco, co John napřed pořádně nevidí a potom od toho nemůže odtrhnout oči. Kolem vlka leží mrtvoly bizonů, bludné balvany v chundelatém kožichu.

John postupuje pomalu, má se na pozoru před vlkem a jeho pátravým čenicháním. Napočítá dvanáct obřích mršin, pak si všimne dalších, které mu zakrývala tráva: tady silné nohy zakončené nepoměrně drobným kopytem, tamhle zakrouceného rohu mezi stébly. Ve vysokém podrostu spatří znepokojivě veliké žluté oko, otevřené, vytřeštěné a krhavé; jen to vidí z mohutné hlavy, a pak ještě křivku jednoho ulomeného rohu, zbytek těla zůstává skryt. Oko je zakalené, civí do prázdna — a vtom se pohne, nepříčetně se zakoulí v široké, černě ochlupené tváři.

John v rozčilení vykřikne, vlk dál kráčí kousek od něj, nevyplaší se, jazyk mu volně visí mezi zuby. Dívá se, jak John maličkými krůčky přistupuje k bizonovi, a nemá žádný výraz, má masku všech divokých savců, tvář plnou jemných náznaků, které se John nenaučil číst, ale když se k bizonovi přiblíží příliš, vlk pisklavě vyštěkne, a znovu, tentokrát ostřeji.